

Det förebyggande arbetet i Åbo bygger dels på generella hälsofrämjande insatser, dels på en rad mer specifikt drogförebyggande aktiviteter. Åbo är som enda finska stad medlem i WHO:s internationella folkhälsosamarbete "Friska städer" (Healthy Cities). Staden har satsat resurser på att skapa ett enkelt och lätt sätt för att presentera invånarnas hälsoprofil.

Skolan är centrum för det primärt drogförebyggande arbetet. I arbetet mot droger engageras kyrkan, föreningar och flera olika samhällsinstanser.

I Åbos workshop gav Georg Henrik Wrede och Carola Kapell en bred presentation av folkhälsoarbetet och de förebyggande insatserna i staden. Åbo är enligt finländska mätt med sina 160 000 invånare en storstad. Genom sitt läge utgör Åbo Finlands port mot väst. Nya inriktningar, modelföreteelser och värderingar har genom tiderna kommit till Finland via Åbo hamn. Åbo är Finlands äldsta universitetsstad och studentlivet är en betydande faktor i staden, eftersom Åbo har tre högskolor.

Hållbar utveckling

En utgångspunkt för det förebyggande arbetet i Åbo är att basen för arbetet skall ligga i dokumenterade förhållanden. Staden har satsat resurser på att skapa ett enkelt och lätt sätt för presentationen av invånarnas hälsoprofil. Man kan ta fram hälsoprofilerna på sin hemdator eller i s.k. "Weppikioski" - informationskiosker, som finns utplacerade på allmänna platser i staden.

Åbo har fastställt en strategisk plan - en vision - för staden. Ett av momenten i visionen är begreppet hållbar utveckling. Detta innefattar miljö, livskvalitet och delaktighet,

såväl socialt som kulturellt. Tyngdpunkten ligger i att förbättra förhållandena i de stadsdelar som byggdes snabbt under 1960- och 70-talen. Utgångspunkten är att arbetet skall vara tvärsektoriellt och stödja invånarnas egna aktiviteter och initiativ. Arbetet är en del av Åbos medverkan i WHO:s Friska städer. Flera frivilligorganisationer och stadsdelsföreningar deltar i projektet. Varje förening eller sammanslutning har fått ansvar för en "egen" stadsdel. Ett undantag från den geografiska indelningen är Folkhälsan som jobbar med den svenskspråkiga befolkningen. Typiskt för frivilligorganisationernas arbete är inriktningen på förbättring av livskvaliteten för barn och ungdomar.

Alkohol och blandmissbruk

Narkotikamissbruket i Åbo är med internationella mått begränsat, så har man t.ex. endast cirka 100 kända tunga narkotikamissbrukare. Under senare år har man noterat en öppnare attityd mot rusmedel och mot berusning. Det gäller i första hand gentemot alkohol, men även gentemot hasch har attityden bland ungdomar blivit mer tillåtande. Blandmissbruk, i första hand av alkohol och mediciner, har blivit vanligare. År 1994 dök klistermärken med LSD upp i Åbo. Diskussionen kring dessa och om ungdomens alkoholvanor ledde till att Åbo från och med 1995 satsar extra medel på drogförebyggande arbete.

En arbetsgrupp, HUUKO, har till uppgift att koordinera det drogförebyggande arbetet. Inom HUUKO arbetar representanter för skolan, ungdoms- och socialbyrån, hälsovården och Byrån för Friska städer. Huvudtanken bakom det drogförebyggande arbetet är att utbilda och informera dem som möter ungdomar i vardagslivet, däribland föräldrar. Skolan har en nyckelroll genom årliga temaveckor, utbildning för lärare och utbildning av särskilda kamratstödjare och informatörer bland eleverna.

Även många ungdomar från mellanstadiet i

14-16 års ålder använder alkohol vid veckosluten. De man finner berusade ute på stan visar sig ofta ha andra sociala problem och har t.ex. föräldrar med egna missbruksproblem. Hembesök är därför ett viktigt inslag i arbetet med riskgrupperna. Man strävar också efter att göra hembesök hos de föräldrar som inte kommer till skolans föräldramöten.

Både i det förebyggande arbetet och i arbetet med riskgrupperna gör olika organisationer såsom Folkhälsan, Mannerheims Barnskyddsförbund, Föräldraföreningen mot narkotika, kyrkornas församlingar osv. betydelsefulla insatser. Många beprövade projekt som initierats av dessa organisationer har ombildats till kommunal barn- och ungdomsverksamhet. Kommunens ungdomsbyrå koordinerar fältarbetet bland ungdomarna. Detta innefattar bland annat bilpatruller och nattcafé och samarbete med ungdoms- och narkotikapoliserna.

Drogbibliotek och ungdomsnätverk

Cirka fem procent av Åbos befolkning tillhör den svenskspråkiga minoriteten. Organisationen Folkhälsan riktar sig mot de svensktalande i Finland. I Åbo har man upprättat ett drogbibliotek för att kunna erbjuda lätt tillgänglig, samlad kunskap om droger på svenska. Biblioteket innehåller olika typer av material riktat särskilt till målgrupperna ungdomar, föräldrar och lärare. Materialet är också tillgängligt via Internet.

För att ge ökad slagkraft åt informationen har man bildat ett nätverk av ungdomar som besöker skolor, ungdomsgårdar osv för att diskutera och informera om droger. Folkhälsan vill utveckla och pröva en metod som tar tillvara de ungas egna tillgångar. Ungdomarna går igenom en utbildning som ger dem färdigheter att informera om droger och att leda diskussioner i grupp.

Svenska föräldraföreningen i Åbo är en avdelning under Hem och Skola i Finland. Den har under de senaste två åren arbetat med att öka föräldrarnas medvetenhet om den växande rusmedelsproblematiken i Åbo. Föreningen har arrangerat ambitiöst upplagda informationsmöten med stor föräldrauppslutning och "guidade turer" genom fredagsnatten i staden. Avsikten är att ge föräldrar kunskap om droger och deras verkningar, för att de skall

vara bättre rustade att tala med sina barn om dessa frågor.

Diskussion

Deltagarna i seminariet var eniga om att det är viktigt att nå föräldrarna med information och stöd. En av de frågor som diskuterades livligast var hur man skall nå föräldrarna till barn i riskzonen. Man menade att det är viktigt att bygga upp en god kontakt redan i lågstadiet och att den skall bygga på positiva upplevelser och inte fokusera på problem, förrän det verkligen behövs. Hembesök bör användas till föräldrar till ungdomar på glid.

Åbo har mycket få invånare med utländsk bakgrund. Deltagare i seminariet från städer med ett stort inslag av invandrare menade att skolan inte alltid är den bästa kanalen för droginformation. Det kan i dessa fall vara mer verksamt att samarbeta med lokala religiösa ledare i de olika etniska grupperna.

Deltagarkommentar:

Lagstiftning och etik är relativt lika i de nordiska länderna. Åbos workshop visade att praktiken skiljer sig mycket åt, trots dessa likheter. Det är sådana lärdomar som gör en nordisk konferens spännande. Göteborg är liksom Åbo medlem i WHO:s Healthy Cities. Men Åbo har mer aktivt fört ut idéerna genom Internet och informationskiosker osv.

Det är säkert strategiskt riktigt att välja skolan som en koordinerande faktor i det förebyggande arbetet. Men näringslivet i övrigt måste också vara aktivt. Det känndes som om Åbo ligger några år efter Göteborg när det gäller informationsarbetet, kanske vi kan bidra med våra erfarenheter.

Åbos satsning på hållbar utveckling med föreningar som koordinerande faktor i fem stadsdelar är sensationellt. Man låter föreningar koordinera tjänstemännens aktiviteter för att få till stånd ett gemensamt gott arbete. Vår erfarenhet från Göteborg är att det är svårt att blanda tjänstemän och frivilliga krafter. Kanske kan det bli mer reviröst om de frivilliga har huvudansvaret? Det låter som omvända världen, men det är en spännande tanke.

*Bengt Bohlin,
folkhälsosekretariatet,
Göteborg*

Adresser

Georg Henrik Wrede,
verksamhetsledare

Malena Torvalds-Westerlund,
planerare

Landskapsföreningen Folkhälsan i Åboland
Slottsgatan 10 A,
FIN-20100 Åbo
tel
+358(0)2-232 6030
fax
+358(0)2-231 2438

e-mails:
georg-henrik.wrede
@abo.fi,

Malena.Torvalds-
Westerlund@abo.fi

[http://www.abo.fi/
org/folkhalsan](http://www.abo.fi/org/folkhalsan)

Carola Kapell,
skolkurator
Åbo stad, Skolcentralen
Hantverkaregatan
10, FIN-20100
Åbo
tel
+358(0)2-262 9111,
fax
+358(0)2-262 9350